

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 stycznia 2023 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Jarząbek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 11 stycznia 2023 r.

w Warszawie

sprawy Z. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania Z. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W.

z dnia 2 czerwca 2020 r. znak (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Z. S. w dniu 29 czerwca 2020 r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 2 czerwca 2020 r., znak: (...), wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do rekompensaty. Ubezpieczony zarzucił dokonanie przez organ rentowy wadliwej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że w okresach od 6 listopada 1989 r. do 5 czerwca 1996 r., od 24 czerwca 1996 r. do 31 października 1999 r., od 3 listopada 2000 r. do 31 maja 2005 r. oraz od 1 czerwca 2005 r. do 31 sierpnia 2005 r. nie świadczył na rzecz (...) S.A. Pekaes (...), (...) sp. z o.o., (...) S.A., E.- (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o. oraz (...) sp. z o.o. pracy w warunkach szczególnych. Ponadto, ubezpieczony wskazał, że poza okresami wskazanymi w uzasadnieniu zaskarżanej decyzji, pracował w szczególnych warunkach również w następujących spółkach i okresach: od 25 sierpnia 1976 r. do 31 grudnia 1978 r. w Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku mechanika samochodowego w kanałach naprawczych, od 25 października 1976 r. do 16 października 1978 r. odbywał służbę wojskową również jako mechanik samochodowy, od 15 stycznia 1979 r. do 16 lutego 1986 r. w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) na stanowisku mechanika samochodowego, od 17 lutego 1986 r. do 30 czerwca 1988 r. w Przedsiębiorstwie Państwowym (...) na stanowisku kierowcy, mechanika pomocy drogowej.

Zdaniem ubezpieczonego okresy wskazane w odwołaniu dają łącznie staż pracy przepracowany w warunkach szczególnych w wymiarze 11 lat 10 miesięcy jako mechanik w kanałach naprawczych oraz 15 lat 4 miesiące jako kierowca autobusu o liczbie miejsc większej niż 15; co wskazuje łącznie na 27 lat pracy w szczególnych warunkach.

Mając na uwadze powyższe odwołujący wniósł o zmianę decyzji organu rentowego i uznanie faktu, że pracował on więcej niż 15 lat w szczególnych warunkach pracy i przyznanie mu rekompensaty z tego tytułu (odwołanie z 29 czerwca 2020 r., k. 4-45 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że ubezpieczony nie udowodnił piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach do dnia 31 grudnia 2008 r. Zakład nie zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów od 6 listopada 1989 r. do 5 czerwca 1996r., od 1 stycznia 1999 r. do 31 października 1999 r., od 1 września 2005 r. do 31 września 2005 r., od 3 listopada 2000 r. do 31 maja 2005r. Zaznaczył, że w świadectwach pracy wystawionych przez E.- (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o. nie wskazano, czy praca była wykonywana stale oraz charakteru wykonywanej pracy. Natomiast w świadectwie pracy z dnia 5 czerwca 1996 r. wystawionego przez (...) S.A. Pekaes (...) nie wskazano nazwy aktu prawnego, na podstawie którego określono pracę w szczególnych warunkach i nie wskazano, czy była wykonywana stale. Zaświadczenie o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach z dnia 3 czerwca 2019 r. zostało wystawione przez (...) sp. z o.o., który jest jedynie przechowawcą dokumentów, nie zaś następcą prawnym pracodawcy.

Wobec powyższego organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania (odpowiedź na odwołanie k. 46 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Z. S., urodzony w dniu (...) jest z zawodu kierowcą i mechanikiem. W okresie od 25 sierpnia 1976 r. do 31 grudnia 1978 r. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) na stanowisku mechanika samochodowego. W tym okresie od 25 października 1976 r. do 14 października 1978 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową. Następnie był zatrudniony na stanowisku kierowcy: od 15 stycznia 1979r. do 30 czerwca 1988r. w (...), od 1 lipca 1988r. do 3 listopada 1989r. w (...) Spółdzielni Pracy Zakład (...), od 6 listopada 1989r. do 5 czerwca 1996r. w (...) S.A. (...). Na stanowisku kierowcy autobusu był zatrudniony kolejno: od 24 czerwca 1996r. do 31 października 1997r. w E.- (...) sp. z o.o., od 1 listopada 1997r. do 31 grudnia 1998r. w (...) S.A., od 1 stycznia 1999r. do 31 października 1999r. w E.- (...) sp. z o.o. Od 3 listopada 2000 r. do 31 maja 2005 r. pracował na stanowisku kierowcy konduktora w (...) sp. z o.o. Od 1 czerwca 2005r. do 30 września 2005r. na stanowisku kierowcy autobusu w (...) sp. z o.o. Następnie odwołujący na podstawie kilku umów zlecenia od 4 października 2005 r.

do 5 maja 2006 r. z niewielkimi przerwami świadczył pracę dla (...) sp. z o.o. (kwestionariusz dotyczący okresów składkowych i nieskładkowych, świadectwa pracy i zaświadczenia o zatrudnieniu – k. 3-51 tomu I a.r., zaświadczenia, świadectwa pracy, umowy o pracę i umowy zlecenie k. 9-53 tomu II a.r.).

W dniu 23 marca 2020 r. odwołujący złożył wniosek o emeryturę i prawo do rekompensaty. W dniu 17 kwietnia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał decyzję o przyznaniu Z. S. emerytury od dnia 10 kwietnia 2020 r., tj. od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego (wnioski z dnia 23 marca 2020r. – nienumerowane karty tomu II akt rentowych, decyzja z dnia 17 kwietnia 2020 r. znak: END/15/045223873 –k. 55 tomu II a.r.).

W dniu 2 czerwca 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych(...) Oddział w W. wydał decyzję znak: (...) w której odmówił przyznania na rzecz Z. S. prawa do rekompensaty wskazując, że ubezpieczony nie udokumentował 15 lat pracy wykonywanej w szczególnych warunkach wykonywanej do dnia 1 stycznia 2009 r. Organ nie uznał jako okresów pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia: od 6 listopada 1989 r. do 5 czerwca 1996 r., od 1 stycznia 1999 r. do 31 października 1999 r., od 1 września 2005r. do 31 września 2005r., od 3 listopada 2000r. do 31 maja 2005r. Zaznaczył, że w świadectwach pracy wystawionych przez E.- (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o. nie wskazano, czy praca była wykonywana stale oraz charakteru wykonywanej pracy. Natomiast zaświadczenie o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach na rzecz (...) S.A. Pekaes Grup zostało wystawione przez (...) sp. z o.o., który jest jedynie przechowawcą akt, a pracę w warunkach szczególnych powinien stwierdzić zakład pracy lub następcą prawny (decyzja z dnia 2 czerwca 2020 r. znak: (...) –k. 63 tomu II a.r.).

W dniu 29 czerwca 2020 r. Z. S. złożył odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 2 czerwca 2020 r. w przedmiocie odmowy prawa do rekompensaty (odwołanie z dnia 29 czerwca 2020 r. k. 4-44 a.s.).

Postanowieniem z dnia 16 marca 2022 r. Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych dopuścił dowód z opinii biegłego specjalisty ds. bezpieczeństwa higieny pracy celem ustalenia, czy we wskazanych okresach praca świadczona przez odwołującego wykonywana była w warunkach

szczególnych, uregulowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze oraz w innych rozporządzeniach Rady Ministrów dotyczących I kategorii zatrudnienia i zarządzeniach właściwych ministrów (postanowienie z dnia 16 marca 2022 r. k. 181 a.s.).

W opinii z dnia 15 czerwca 2022 r. biegły sądowy z zakresu bhp A. P. wskazał, że jedynie część prac wykonywanych przez odwołującego Z. S., można uznać za prace wykonywane w warunkach szczególnych, w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Biorąc pod uwagę obowiązujące w spornym okresie uregulowania prawne, biegły analizował przebieg zatrudnienia, na podstawie dołączonych do akt sprawy, akt osobowym odwołującego, związanych z zatrudnieniem u pracodawców wymienionych w postanowieniu sądu.

Na początku biegły odniósł się do zatrudnienia odwołującego w Przedsiębiorstwie (...) w W. w okresie od 25 sierpnia 1976 r. do 31 grudnia 1978 r. na stanowisku mechanika samochodowego oraz w Przedsiębiorstwie (...) w W. w okresie 15 stycznia 1979 r. do 16 lutego 1986 r. na stanowisku mechanika samochodowego, a następnie od 17 lutego 1986 r. do 30 czerwca 1988 r. na stanowisku mechanika samochodowego - kierowcy Pogotowia (...). Biegły nie zgodził się z twierdzeniem odwołującego, jakoby kilkanaście lat stale i w pełny wymiarze czasu pracy ubezpieczony pracował w kanałach rewizyjnych. Jest to twierdzenie niezasadne z uwagi na to, że w Przedsiębiorstwie (...) niespełna cztery miesiące zatrudniony był na stanowisku pracownika fizycznego - bez specjalności. Pozostały okres zatrudnienia wypełniła służba wojskowa. Zdaniem biegłego pracodawca P.T.H.M. (...) wysłał zdolnego mechanika na kurs obsługi gaźników i pomp paliwowych nie po to, by ulokować go rzekomo na stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w kanałach. Prace w kanałach wykonywali i nadal wykonują mechanicy zespołów podwozia, specjalizujący się w obsłudze technicznej i naprawa takich zespołów jak: sprzęgło, skrzynia przekładniowa, most napędowy, przednie i tylne zawieszeni czy układ kierowniczy, a nie mechanicy specjalizujący się w naprawach silników niskoprężnych silników wysokoprężnych przy naprawach i regulacjach gaźników i pomp paliwa. Biegły podniósł także, że sprzeczne są wnioski odwołującego, który rzekomo przebywając od roku 1982 stale i w pełnym wymiarze czasu pracy kanale naprawczym, wykonywał przez ok. 6 lat obowiązki brygadzysty w stacji obsługi nr 12. Biegły również podkreślił, że w nazwie stanowiska pracy umieszczenie obok nazwy mechanik wyrazu kierowca było związane z koniecznością dotarcia przez pogotowie techniczne do osób potrzebujących pomocy.

Następnie biegły odniósł się do zatrudnienia w (...) S.A. Pekaes (...). W ocenie biegłego okres od 1 marca 1991 do 30 czerwca 1991 r. nie był okresem wykonywania pracy kierowcy. W powyższym okresie odwołujący się wykonywał obowiązki prowadzenia dokumentacji przewozowo- spedycyjnej oraz celnej. Z dokumentacji osobowej, w tym umowy zawartej w dniu 1 marca 1991 r. wynika, że prowadzenie dokumentacji przewozów spedycyjnej i celnej było czynnością wyłączną w tym okresie. Biegły pominął dwa „zaświadczenia o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach” sporządzone datą 3 czerwca 2019 r. przez panią A. S. specjalistkę ds. kadr w (...) Sp. z o.o., która to spółka jest jedynie przechowawcą dokumentacji osobowej i nie jest uprawniona do wystawiania świadectw pracy oraz świadectw wykonywania prac w szczególnych warunkach.

Kolejno biegły ocenił zatrudnienie w spółkach (...) na stanowisku kierowcy autobusu turystycznego. Odnosząc się do czynności, a przede wszystkim obciążenia pracą kierowcy podczas wyjazdów pobytowych za granicą biegły wskazał, że nie można uznać takich prac za prace wykonywane w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wobec powyższego i po dokonaniu analizy akt sprawy w szczególności świadectwa pracy sporządzonego przez J. S. (1) biegły wskazał, że nie można uznać, aby w spółkach (...) odwołujący wykonywał prace w szczególnych warunkach.

Odnosnie natomiast zatrudnienia w przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. w W. w okresie od listopada 2000 r. do 31 maja 2005 r. na stanowisku kierowcy autobusu biegły wskazał, że wprawdzie w aktach sprawy znajduje się tylko świadectwo pracy wystawione przez pracodawcę (...) sp. z o.o., stanowi ono jednak w ocenie biegłego wiarygodny dowód, gdyż z wiedzy biegłego linie autobusowe tego podmiotu jeździły po całym kraju i w wielu miastach kierowcy sprzedawali bilety (opinia biegłego sądowego z zakresu bhp z dnia 15 czerwca 2022 r. k. 181-200 a.s.).

Do powyższej opinii odwołujący zgłosił zastrzeżenia. Sąd postanowieniem dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłego sądowego A. P. celem odniesienia się do powyższych zastrzeżeń. Biegły kolejno odniósł się do zastrzeżeń ubezpieczonego i potwierdził wnioski zawarte w opinii z dnia 15 czerwca 2022 r. Organ rentowy natomiast nie wniósł zastrzeżeń do opinii biegłego. Podniósł jedynie, że biegły zaliczył do stażu pracy w warunkach szczególnych odwołującemu się okres 4 lat, 6 miesięcy i 18 dni, natomiast organ nie zaliczył żadnych okresów pracy w warunkach szczególnych (pismo procesowe z dnia 18 lipca 2022 r. k. 210-214 a.s., pismo procesowe z dnia 19 lipca 2022 r. k. 218-219, postanowienie z dnia 5 sierpnia 2022 r. k. 220, opinia uzupełniająca z dnia 15 września 2022 r. k. 231-235 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie zgromadzonych w toku postępowania dowodów obejmujących wymienione dokumenty, opinie biegłego, zeznania świadków i dowód z przesłuchania ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy oparł się na opiniach biegłego sądowego z zakresu (...). Odnosząc się do sporządzonych w sprawie opinii, Sąd uznał je za przekonujące, rzeczowe i merytorycznie uzasadnione. Sąd wziął pod uwagę fakt, że opinie te uwzględniają i odnoszą się do rzeczywistego charakteru pracy odwołującego w spornym okresie oraz do wykonywanych przez niego obowiązków, co biegły szczegółowo omówił. W przedmiotowych opiniach, biegły wskazał także, dlaczego uznał, że całego okresu zatrudnienia ubezpieczonego wskazanego w postanowieniu Sądu nie można uznać za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach. Powyższe wnioski są zgodne z pozostałym zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym. W ocenie Sądu opinie biegłego A. P. zostały sporządzone fachowo i rzetelnie, przy uwzględnieniu wiadomości specjalnych posiadanych przez biegłego, a zatem brak było podstaw do ich zakwestionowania. Opinie te są jasne, pełne i odpowiadają na tezy zawarte w postanowieniach. Sąd uznał również przedstawione przez biegłego argumenty i wnioski za spójne, jednoznaczne oraz odnoszące się w sposób wnikliwy do spornych kwestii niniejszego postępowania.

Sąd opierał się również na zeznaniach świadków Z. P., K. M., T. R. oraz pisemnych zeznaniach J. S. (2). Sąd dał wiarę zeznaniom ww. świadków w zakresie znajomości z odwołującym się i wykonywaniem pracy na rzecz tych samych podmiotów. W pozostałym zakresie Sąd odmówił wiary ich zeznaniom, bowiem świadkowie nie określili dokładnie, ile godzin pracy odwołujący poświęcał na każdą z czynności oraz nie wskazali charakteru jego pracy i nie wykazali, że pracował on stale. Świadek Z. P. stwierdził, że pracował w przedsiębiorstwie (...) razem z ubezpieczonym na stanowisku mechanika, jednak ubezpieczony pracował także w pomocy drogowej. Świadek nie posiadał wiedzy, w jakim okresie pracował ubezpieczony, kiedy dokładnie wykonywał czynności w pomocy drogowej. Świadek wskazał, że ubezpieczony pracował w kanale, jednak do jego zadań należało też naprawianie silników, co było wykonywane na powierzchni. W Przedsiębiorstwie (...) ww. świadek pracował krótko z ubezpieczonym. Sąd nie dał wiary zeznaniom tego świadka odnośnie stale wykonywanej przez ubezpieczonego pracy w warunkach szczególnych, gdyż były one niespójne i nie wykazywały faktycznie wykonywanej przez ubezpieczonego pracy. Sąd opierał się także na zeznaniach świadka W. S., którym natomiast dał wiarę w całości. Zeznania tego świadka były zgodne z wnioskami z opinii biegłego z zakresu bhp odnośnie pracy odwołującego w przedsiębiorstwie (...) sp. z o.o. Zeznania te były spójne również z zeznaniami odwołującego się i przedstawiały rzetelnie wykonywaną przez niego pracę (zeznania świadków k. 159 a.s. i k. 164-170 a.s.).

Zeznania ubezpieczonego Sąd uznał za wiarygodne, w zakresie w jakim ubezpieczony opisał swoje obowiązki wykonywane na rzecz spółek (...) oraz Polski (...) w całości, odnośnie natomiast pracy na stanowisku kierowcy autobusu w spółkach (...) odmówił wiarygodności jego zeznaniom w zakresie wykazania, że była to praca wykonywana stale. Ubezpieczony w tym zakresie nie wskazał, że w trakcie tras turystycznych stale, nieprzerwanie wykonywał pracę. Odnośnie zeznań dotyczących pracy na stanowisku mechanika, Sąd stwierdził, że ubezpieczony nie wykazał, że stale wykonywał pracę w warunkach szczególnych. Jak sam podkreślił zależało to od specyfiki pracy. W tym zakresie Sąd uznał, że zeznania odwołującego nie są spójne z aktami osobowymi i uznał je za niewiarygodne.

W ocenie Sądu zgromadzony materiał dowodowy był wystarczający do wydania orzeczenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie Z. S. jest niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Regulacja dotycząca prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiegał się Z. S., została wprowadzona do ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1924). Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób jej obliczenia wskazują art. 21 – 23 zamieszczone w rozdziale III (...). Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, o której mowa w cytowanych przepisach, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej oraz 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat. Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może prowadzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest jednak zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 maja 2017 r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015 r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 września 2017 r., III AUa 529/16).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpatrywanej sprawy należy wskazać, że nie zachodzi negatywna przesłanka przyznania Z. S. prawa do rekompensaty. Ubezpieczony nie miał przyznanego prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na pracę w warunkach szczególnych. Decyzją z dnia 17 kwietnia 2020 r. przyznano mu prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym.

Wobec powyższego, celem ustalenia, czy ubezpieczonemu przysługuje prawo do rekompensaty należało zbadać spełnienie przesłanek pozytywnych, o których była mowa. Analiza cytowanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, prowadzi do wniosku, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948 r., które przed 1

stycznia 2009 r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty będą uwzględnione tylko okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Zdaniem Sądu, Z. S. nie spełnił jednak wszystkich przesłanek pozytywnych koniecznych do tego, aby uzyskać prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony nie legitymuje się bowiem okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, przypadającym przed 1 stycznia 2009 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43) – zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, do którego należy się odwołać na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazuje w § 2 ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W przypadku ubezpieczonego, któremu ZUS zakwestionował posiadanie co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, należało uwzględnić okres zatrudnienia od dnia 3 listopada 2000 r. do dnia 31 maja 2005 r. w spółce (...) sp. z o.o. Według organu rentowego okresu tego nie można było zaliczyć z uwagi na to, że pracodawca nie wskazał w świadectwie pracy czy była ona wykonywana stale i jaki był jej charakter.

W sprawie o prawo do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na wykonywanie pracy w szczególnych warunkach – analogicznie w sprawie o prawo do rekompensaty - należy ustalić faktyczny rodzaj i zakres powierzonych do wykonywania obowiązków pracowniczych i to one podlegają każdorazowo ocenie, a nie rodzaj stanowiska, jaki w dokumentach podał pracodawca bez powołania się na konkretne zarządzenie resortowe. Ponadto, choć wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinno być stwierdzone przez pracodawcę w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze lub w świadectwie pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 1997 roku, II UKN 417/97 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 roku, II UKN 598/00), to dokumenty te podlegają każdorazowo weryfikacji. Wynika to z tego, że są to dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c. i nie stanowią dowodu tego co zostało w nim odnotowane. Taki walor mają wyłącznie dokumenty urzędowe, do których w myśl stosowanego a contrario art. 244 § 1 k.p.c. nie zalicza się świadectwa pracy, skoro nie zostało sporządzone przez organy władzy publicznej ani inne organy państwowe (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 17 grudnia 2013 r., III AUa 783/13). To zatem oznacza, że nawet jeśli pracodawca ww. dokument pracownikowi wystawił, to i tak podlega on kontroli ZUS i Sądu i nie oznacza automatycznie, że praca w danym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych. Z drugiej zaś strony, brak takiego dokumentu bądź jego wadliwość formalne nie przesądza o tym, że praca nie była wykonywana w warunkach szczególnych. Kwestia ta każdorazowo podlega badaniu przy uwzględnieniu tego, jakie czynności i rodzaj prac faktycznie wykonywał wnioskodawca i co ważne, w razie wszczęcia postępowania sądowego, toczącego się wskutek odwołania ubezpieczonego od odmownej decyzji organu rentowego w sprawie przyznania uprawnień do emerytury w wieku obniżonym (także w sprawie o rekompensatę), dopuszczalne jest przeprowadzanie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczenia. Wynika to z tego, że w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udawdaniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w kodeksie postępowania cywilnego, a nie tylko i wyłącznie świadectwem pracy w warunkach szczególnych.

W niniejszej sprawie z przeprowadzonych przez Sąd dowodów jednoznacznie wynika, że Z. S. w okresie od dnia 3 listopada 2000 r. do dnia 31 maja 2005r. w spółce (...) sp. z o.o. pracował na stanowisku kierowcy autobusu o liczbie powyżej 15 lat. Zostało to potwierdzone w opinii biegłego z zakresu bhp, a także poprzez zeznania świadka W. S.. Praca, o której mowa, może zostać zakwalifikowana jako odpowiadająca pozycji 2 (Prace kierowców autobusów o liczbie miejsc powyżej 15) Działu VIII (W transporcie i łączności) Wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. Wymieniono tam m.in. pracę kierowców autobusów o liczbie miejsc powyżej 15, a taką pracę

ubezpieczony niewątpliwie wykonywał w okresie od dnia 3 listopada 2000 r. do dnia 31 maja 2005 r. Taki rodzaj i charakter pracy ubezpieczonego znajduje potwierdzenie przede wszystkim w zeznaniach świadka, który pracował wraz z ubezpieczonym w tym samym zakładzie pracy, jak również w dokumentacji osobowej załączonej do akt sprawy i opinii biegłego. Ten okres zatrudnienia podlegał zatem uwzględnieniu do stażu pracy odwołującego w warunkach szczególnych.

Odnosząc się natomiast do okresu zatrudnienia w okresach od 6 listopada 1989r. do 5 czerwca 1996r., od 1 stycznia 1999r. do 31 października 1999r., od 1 września 2005r. do 31 września 2005 r., Sąd miał na uwadze, że zgodnie z twierdzeniami organu rentowego z dokumentacji osobowej załączonej do akt sprawy, nie wynika charakter pracy odwołującego oraz fakt czy praca była wykonywana stale. Sąd zgodził się z wnioskami z opinii biegłego z zakresu bhp, że w spółkach (...) praca wykonywana przez odwołującego się na stanowisku kierowcy autobusu turystycznego, nie może być uznana za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach. Biegły oparł się na treści uzasadnienia pisma procesowego pozwanego (...) S.A. w sprawie VII P 3137/00, który jako pracodawca ubezpieczonego wskazał dokładnie, jak wyglądała jego praca na stanowisku kierowcy autobusu turystycznego. Pracodawca podkreślił, że ubezpieczony nie wykonywał pracy często w soboty i niedziele oraz że przebywając za granicą, nie świadczył faktycznie pracy przez cały czas. Odnośnie zatrudnienia w (...) sp. z o.o. również należy podkreślić, że nie wykazano powodów, dla których zmieniły się warunki pracy ubezpieczonego w stosunku do lat poprzednich w taki sposób, że wskazano w świadectwie pracy, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych. W tym zakresie biorąc pod uwagę przepisy dotyczące pracy w szczególnych warunkach i wymagania z nich wynikające nie sposób uznać, że prace wykonywane przez ubezpieczonego na rzecz spółek (...) miały taki charakter. Przechodząc kolejno do zatrudnienia w spółce (...) S.A. Pekaes (...) należy wskazać, że zaświadczenie o wykonywaniu prac w szczególnych warunkach zostało wystawione przez przechowawcę akt (...) sp. z o.o., nie natomiast przez pracodawcę lub następcę prawnego. Wobec powyższego Sąd podzielił wniosek organu rentowego o niemożności zaliczenia tego okresu. Zgodnie bowiem z § 2 rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego, okresy pracy uzasadniające prawo do świadczeń stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia lub w świadectwie pracy.

W zakresie natomiast zatrudnienia na podstawie umowy o pracę od 1 września 2005 r. do 30 września 2005 r. w spółce (...) sp. z o.o., należy wskazać, że w świadectwie pracy z dnia 30 września 2005 r. nie zostało stwierdzone czy praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy oraz nie podano charakteru wykonywanej pracy. Dowody przeprowadzone w toku postępowania sądowego i przed organem rentowym nie wykazały również, aby w tym okresie ubezpieczony wykonywał prace w warunkach szczególnych.

Odnośnie natomiast okresów wykonywania pracy jako mechanik samochodowy, które nie zostały uwzględnione w zaskarżonej decyzji należy wbrew twierdzeniom odwołującego stwierdzić, że nie można uznać ich na podstawie załączonych świadectw pracy za okresy pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. W trakcie tych okresów, odwołujący odbywał zastępczą służbę wojskową, ponadto nie wykazał, aby stale wykonywał czynności mechanika w kanale, gdyż jak podkreślił biegły sądowy, takie prace wykonywali mechanicy zespołów podwozia nie natomiast mechanicy specjalizujący się w naprawach silników i pomp paliwa. Ponadto, Sąd zważył, że istnieją sprzeczności co do jednoczesnego wykonywania przez odwołującego obowiązków brygadzysty oraz pracy w kanale jako mechanik. Wobec powyższego biorąc pod uwagę wnioski z opinii biegłego z zakresu bhp i zgromadzony materiał dowodowy, Sąd uznał, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych jako mechanik w latach 1976- 1988.

Pracownik ubiegający się o prawo do rekompensaty, czy o prawo do emerytury w obniżonym wieku w związku z pracą w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze powinien wykazać, że przez okres co najmniej 15 lat wykonywał pracę zaliczaną do prac o szczególnym charakterze lub w szczególnych warunkach, ujętą w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 7 lutego 1983 r. Ponadto powinien wykazać, że pracował stale i pełnym wymiarze czasu pracy. Ma to być bowiem praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie po 6 dni w tygodniu i przeciętnie po 46 godzin tygodniowo, jeżeli wtedy taki obowiązywał wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z 1983 r. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r., III UK

27/07, z dnia 19 września 2007 r., III UK 38/07, z dnia 6 grudnia 2007 r., III UK 66/07, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 210/07 i z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/08). Odwołujący nie sprostął powyższemu obowiązkowi, a to na nim w tym zakresie spoczywał ciężar dowodu zgodnie z treścią art. 6 k.c.

Z powyższych względów, Sąd Okręgowy uznał, że okres zatrudnienia odwołującego w okresach od 6 listopada 1989 r. do 5 czerwca 1996 r., od 1 stycznia 1999 r. do 31 października 1999 r., od 1 września 2005 r. do 31 września 2005 r. na stanowisku kierowcy oraz w latach 1976-1988 r. na stanowisku mechanika, jako nieudowodniony, nie może zostać zakwalifikowany jako okres wykonywania pracy w warunkach szczególnych. Z kolei okres zatrudnienia od 3 listopada 2000 r. do 31 maja 2005 r. jako okres pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, nie jest na tyle długi, aby przyjąć, że Z. S. legitymuje się okresem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze, co najmniej 15 lat, a więc, że osiągnął minimalny próg, o którym mowa w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych.

W tych okolicznościach należało stwierdzić, że ubezpieczony nie spełnia wszystkich przesłanek do uzyskania dochodzonego od organu rentowego prawa do rekompensaty. W konsekwencji odwołanie podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.